

znak: XXXXXXX

Warszawa, dnia 2 czerwca 2017 r.

Opinia prawna w przedmiocie przedłużenia studiów doktoranckich

I. Stan faktyczny

Doktorant zwrócił się do Zespołu Prawnego Rzecznika Praw Doktoranta z zapytaniem dotyczącym procedury przedłużenia studiów doktoranckich. Wskazał, że zapytanie dotyczy Uczelni W X. Z treści dokładnego opisu problemu wynika, że doktorant chciał zweryfikować czy kierownik studiów doktoranckich może ustalać dobrowolnie zasady udzielenia tzw. przedłużenia trwania studiów. Zdaniem Pytającego problem polega na tym, że obecnie według regulaminu studiów doktoranckich kierownik może udzielić zgody na przedłużenie studiów. Z opisu stanu faktycznego wynika, że na uczelni X. zgodę na tzw. przedłużenie studiów otrzymują doktoranci przebywający na III roku studiów doktoranckich. Osoby z roku IV nie mogą liczyć na żadne przywileje w tym zakresie. Nadto, Pytający doprecyzował, że kierownik studiów traktuje przedłużenie studiów jako urlop dziekański.

II. Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. t.j. z 2016 r. poz. 1842) – dalej PrSzkolWyż;
2. 2. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich z dnia 13 kwietnia 2016 roku (Dz. U. Z 2016 r. poz. 558) – dalej Rozporządzenie.

III. Analiza prawna

W pierwszej kolejności wskazać należy, że w treści PrSzkolWyż wprowadzona została szczególna delegacja ustawowa. Na uwagę zasługuje art. 162 PrSzkolWyż (mający zastosowanie w zw. z art. 196 ust. 6 PrSzkolWyż) o treści: „Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego określi, w drodze rozporządzenia, warunki, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminu studiów w uczelniach, uwzględniając:(1) czas trwania roku akademickiego, (2) warunki i tryb odbywania zajęć dydaktycznych, (3) stosowaną skalę ocen, (4) tryb przeprowadzania, na wniosek studenta lub promotora, otwartego egzaminu dyplomowego, (5) tryb skreślenia z listy studentów, (6) warunki: a) odbywania studiów według indywidualnego programu studiów, w tym planu studiów, z uwzględnieniem

opieki naukowej, b) przyznawania urlopów, c) wznawiania studiów, d) zmiany kierunku lub formy studiów, e) przeprowadzania egzaminów i uzyskiwania zaliczeń, f) dopuszczenia do egzaminu dyplomowego, g) ukończenia studiów, (7) warunki właściwej realizacji procesu dydaktycznego, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb studentów będących osobami niepełnosprawnymi, (8) warunki odbywania studiów przez studentów przyjętych na studia w wyniku potwierdzenia efektów uczenia się, z uwzględnieniem indywidualnego planu studiów i opieki naukowej, mając na uwadze potrzebę zapewnienia prawidłowego wykonywania praw studenta w toku studiów”.

W przedmiotowej sprawie zastosowanie mają przepisy Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich z dnia 13 kwietnia 2016 roku (Dz. U. Z 2016 r. poz. 558) oraz odpowiednie przepisy regulaminu studiów obowiązującego w jednostce Pytającego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim im. Jana Pawła II. Z treści rozporządzenia w sposób jednoznaczny wynika, że kierownik studiów doktoranckich, na wniosek doktoranta (po zasięgnięciu opinii opiekuna naukowego albo promotora) może przedłużyć okres odbywania studiów doktoranckich, zwalniając jednocześnie doktoranta z obowiązku uczestniczenia w zajęciach, w przypadku konieczności prowadzenia długotrwałych badań naukowych realizowanych w ramach tych studiów, łącznie nie dłużej niż o 2 lata. Nadto, kierownik studiów doktoranckich, na wniosek doktoranta, może ponadto przedłużyć okres odbywania studiów doktoranckich (łącznie o rok), zwalniając jednocześnie doktoranta z obowiązku uczestniczenia w zajęciach, w przypadku: (1) czasowej niezdolności do odbywania tych studiów spowodowanej chorobą, (2) konieczności sprawowania osobistej opieki nad chorym członkiem rodziny, (3) konieczności sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem do 4. roku życia lub dzieckiem posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności, (4) posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. W treści rozporządzenia wskazano także wymogi formalne wniosku o przedłużenie studiów doktoranckich.

Z powyższego wynika, że zakres przesłanek umożliwiających przedłużenie studiów doktoranckich jest bardzo wąski. Te same założenia odzwierciedla również regulamin studiów doktoranckich na Uczelni X. Z treści wskazanego aktu obowiązującego w uczelni wynika, że doktorant może skorzystać z tzw. urlopu dziekańskiego, który udzielany jest z ważnych powodów przez dziekana. Taki urlop udzielany jest na 1 rok akademicki. W tym miejscu wskazać należy, że urlop dziekański i przedłużenie okresu studiów doktoranckich to dwie różne instytucje. Co więcej, skorzystanie z urlopu dziekańskiego nie wyłącza możliwości przedłużenia studiów, bowiem wskazane instrumenty nie mogą być postrzegane jako pojęcia synonimiczne. Innymi słowy skorzystanie z przedłużenia studiów nie wyłącza także możliwości skorzystania z urlopu dziekańskiego. W tym miejscu wskazać należy, że urlop dziekański w treści regulaminu opiera się na klauzuli generalnej, bowiem kierownik studiów doktoranckich może skorzystać z tej instytucji w razie wystąpienia ważnych

powodów. Nie zostało jednak doprecyzowane to sformułowanie, a omawiana instytucja nie opiera się na wyraźnie określonych przesłankach. Z treści regulaminu nie wynika również, aby dopuszczalne było przyznanie urlopu dziekańskiego wyłącznie na III roku studiów doktoranckich.

W regulaminie studiów doktoranckich Uczelni X. nie ma umocowania praktyka opisana przez Pytającego, a polegająca na przyznawaniu przedłużenia studiów doktoranckich na trzecim, a nie na czwartym roku. Przedłużanie studiów na trzecim roku raczej kłóci się z istotą instytucji przedłużenia. Ta bowiem w sposób oczywisty jest powiązana z niemożnością realizacji rozprawy doktorskiej w podstawowym – zasadniczo czteroletnim – terminie. Stwierdzenie takiej okoliczności będzie jednak możliwe na czwartym roku, a nie rok wcześniej.

Należy natomiast podkreślić, że co do zasady (z wyłączeniem przedłużenia z uwagi na urlop macierzyński, ojcowski itd.) instytucja przedłużenia ma charakter uznaniowy. Wyraża się to użyciem zarówno w treści rozporządzenia, jak też w § 15 ust. 4 i 5 regulaminu studiów doktoranckich Uczelni X. terminu „może przedłużyć” a nie „przedłużyć”. Kierownik studiów doktoranckich w tych przypadkach dysponuje swobodnym uznaniem, mającym umocowanie w przepisach prawa. Kształtowanie praktyki korzystania przez niego z przedłużenia zależy wyłącznie od niego. Natomiast przepisy nie ograniczają okresu, w którym może być udzielane przedłużenie.

IV. Wnioski

Konkludując, doktorant Uczelni X. może skorzystać zarówno z instytucji urlopu dziekańskiego jak i z przedłużenia studiów. Powyższe instrumenty prawne zostały uregulowane przez ustawę, rozporządzenia oraz regulamin. Z treści regulaminu, który znajduje się na stronie uczelni wyższej nie wynika, aby miało miejsce naruszenie praw doktoranta. Ocena taka została dokonana wyłącznie przez pryzmat obowiązujących aktów prawnych. Z treści regulaminu nie wynika, aby dopuszczalnym było przedłużenie studiów doktoranckich wyłącznie na III roku studiów, a takie postanowienie można by postrzegać za naruszające prawa doktoranta.

W tym miejscu zaakcentować jednak należy, że z opisu stanu faktycznego wynika, iż naruszenia nie wynikają z aktów prawnych, a raczej wywoływane są przez nieuczciwe praktyki, co może być postrzegane jako sygnał naruszenia praw doktoranta. Dokonanie jednak prawidłowej analizy wymaga – dbając przy tym o poziom sporządzonej opinii – uzyskania dokładnego opisu stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie. Nie jest bowiem wiadomym jaka instytucja winna być zastosowana w przedmiotowej sprawie. Co więcej, nie jest także wiadomym czy w niniejsza opinia odwołuje się w swojej treści do właściwego regulaminu, gdyż nie została doprecyzowana data rozpoczęcia studiów.

*Zespół Prawny
Rzecznika Praw Doktoranta*